

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr 21/1976-77 med anledning av landskapsstyrelsens meddelande till landstinget angående "Översikt av landskapet Ålands hushållning åren 1977 - 1981" för ordinarie och extraordinarie medel.

Landstinget har inbegärt finansutskottets yttrande över ovannämnda meddelande. Utskottet har i ärendet hört lantrådet Alarik Häggblom, finanschefen Åke Bamberg, chefen för näringsavdelningen Tor Mattsson, överingenjören Anders Lindholm, landskapsagronomen Jan Karlsson, rektor vid Ålands sjöfartsläroverk Sven Nordlund, föreståndaren för Ålands försöksstation Ulla Boman, trädgårdskonsulenten Henry Mattsson och ordföranden i Ålands Producentförbund ltm Göran Bengtz samt vid besök i skärgårdskommunerna Föglö, Sottunga, Kökar, Kumlinge, Brändö och Vårdö med representanter för kommunerna diskuterat aktuella och till långtidsplaneringen anknutna frågor. Utskottet får anföra följande.

Tidpunkt för femårsplanen.

Föreliggande översikt är den andra i ordningen av de i landskapets finansförvaltningslag avsedda femårsplaner som årligen skall framläggas i samband med förslagen till årsstater. Stadgandet förutsätter, att långtidsplanen i regel skall överlämnas under höstsessionen. Utskottet ifrågasätter emellertid huruvida höstsessionen är den lämpligaste tiden för framläggande av en sådan plan. Med tanke på arbetsmängden under höstsessionen och framförallt av den orsaken att långtidsplanen skall ligga till grund för bedömningar för en kommande budget vore marssessionen en lämpligare tidpunkt. Under förutsättning att långtidsplanen kunde framläggas senast i början av marssessionen, skulle denna session vara ur alla synpunkter bäst lämpad för behandling och diskussion i landstinget om den långsiktiga planeringen.

Samordning av långtidsplaneringen.

Under punkt 1.2.2 anger landskapsstyrelsen utredningar som direkt eller indirekt är av betydelse för utvecklingen av landskapets hushållning. Förutom där nämnda utredningar och planer bör observeras planeringen angående skärgårdstrafikens utbyggnad (landskapsstyrelsens meddelande nr 2/1973-74) samt vägbyggnads- och vägförbättringsplanen för fasta Åland (Ls framst. nr 11 tillägg/1974-75). Likaså finns det enligt utskottet skäl att såsom underlag beakta de utredningar om bl.a. befolkningsutvecklingen som utförts av planeringsrådet. (Verksamhetsberättelse 1976).

Ekonomisk långsiktsplanering åligger inom landskapsförvaltningen i övrigt även ekonomiska rådet. Inför den fortsatta långtidsplaneringen efterlyser utskottet samordning mellan de olika långtidsplaneringarna och en synkronisering av de planer som framlägges. Självfallet bör även hänsyn tas till den kommunala planeringen och utskottet förutsätter att kommunerna respektive andra berörda organ vid uppgörande av långtidsplaner bör höras ifråga om ändringar som är av väsentlig betydelse och direkt berör dessa organ.

Femårsplanens utformning.

Utskottet anförde i sitt betänkande över den första långtidsplanen (Bet.nr 17/1974-75) att den nuvarande uppställningen fyller ändamålet och att erfarenheterna senare kan visa att ändringar och kompletteringar är nödvändiga.

Utskottet omfattar landskapsstyrelsens påpekande att planen årligen skall granskas och justeras och att därur endast skall framgå riktlinjerna för den fortsatta utformningen. De nedskärningar i planens omfång som gjorts i jämförelse med den första långtidsplanen 1975-1979 finner utskottet sakligt motiverade.

Utöver den allmänna målsättningen efterlyser utskottet för särskilda områden inom förvaltningen målsättningsprogram av det slag som t.ex. utarbetats för trafik och turism. Såsom i första hand önskvärda i dessa sammanhang har vid utskottets behandling av landskapsstyrelsens meddelande angetts bl.a. frågor hörande till anskaffning av naturskyddsområden, sjukhusplaneringen, utformningen av skolväsendet. Den långtidsplan som förelägges landstinget borde utgöra en sammanfattande översikt som, förutom realinvesteringarna, anger huvudinriktningen eller tyngdpunkten inom de olika sektorernas verksamheter för planeringsperioden.

De i långtidsplanen upptagna tjänsterna har utskottet i detta skede icke funnit anledning att särskilt granska eller uttala sig om.

sig

Den ekonomisk-politiska målsättningen och sysselsättningen.

Finansutskottet berörde i sitt betänkande nr 1/1976-77 över ordinarie årsstaten för 1977 de frågor, som ingick i ekonomiska rådets förslag till ekonomiskt-politiskt program för åren 1977 - 1981. Utskottet kommenterade då vissa av rådets bedömningar men framhåll, att det ekonomisk-politiska programmet borde underkastas en mera ingående granskning i samband med behandlingen av femårsplanen. De i betänkandet framförda synpunk-

terna har utskottet inte funnit skäl att ändra. Ej heller har utskottet funnit motiv för ändring av den av landstinget fastslagna övergripande målsättningen.

Den angivna målsättningen borde också vara grund för långtidsplaneringen. De under den senaste femårsperioden med sikte på målsättningen genomförda åtgärderna har också givit resultat åtminstone beträffande staden och fasta Åland. Samtidigt måste man konstatera att effekten såvitt gäller skärgården ännu icke till alla delar blivit den avsedda.

Utsikterna inför den nu inledda femårsperioden inger också viss oro. Rådande svaga konjunkturerna kan komma att ytterligare sätta sin prägel även på det åländska näringslivet. De svaga konjunkturerna yttrar sig för Ålands del ofta i tilltagande emigration och de senaste uppgifterna över befolkningsrörelsen i landskapet visar också tendenser härtill. Landskapet har i sin ekonomiska politik inte tillgång till alla de medel som skulle behövas för att stöda näringslivet och det är därför uppenbart att målsättningens krav i dagens läge kan ses som ambitiös. Landskapsmyndigheterna bör därför i sin förestående finanspolitik allvarligt beakta alla möjligheter som bidrar till tillväxt och utveckling och därmed ökad sysselsättning. Utskottet finner därför också anledning att upprepa vad som framhölls i betänkande nr 1/1976-77 över ordinarie årsstaten om möjligheter till en aktiv finanspolitik.

Inom det åländska samhället har sjöfarten en nyckelställning. Utskottet konstaterar emellertid att sjöfartens roll inte återspeglas inom landskapets årsstater förutom såvitt gäller skolväsendet. Det är också hittills endast inom denna sektor som sjöfarten indirekt kunnat stödas genom insatser från landskapet.

Investeringsutgifter.

Ifråga om investeringar under planeringsperioden har utskottet beslutat föreslå vissa justeringar som framgår av nedanstående tabell samt i en del fall även komplettering av motiveringen. Tabelluppställningarna omfattar åren 1978 - 1981.

Extra ordinarie anslag.

Utskottet har i fråga om de viktigaste extra ordinarie anslagen och deras inpassning i tidsplaneringen uttalat sig i samband med betänkandet över landskapsstyrelsens förslag till första tillägg till ordinarie årsstaten 1977 och därvid omfattat landskapsstyrelsens fram-

ställning.

Med hänvisning till det anförda får utskottet värdsamt föreslå

att Landstinget måtte omfatta landskapsstyrelsens översikt av landskapet Ålands hus-hållning åren 1977 - 1981 för ordinarie och extra ordinarie medel med de av finansutskottet föreslagna ändringarna samt att landstinget beslutar överbringa betänkandet till landskapsstyrelsens kännedom.

Mariehamn den 25 augusti 1977.

På finansutskottets vägnar:

Klas Eklund
ordförande

Henrik Gustafsson
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Eklund, viceordföranden Olof Jansson samt ledamöterna Mattsson, Torvald Söderlund och Wiklöf.

Komplettering till

Tabell 3. Realinvesteringar (1.000 mk).

(Ls' förslag inom parentes vid vederbörande mom.).

I

Huvudtitel, kapitel, moment	beräknade utgifter enligt nuvärde			
	1978	1979	1980	1981
26 UTBILDNINGSAVDELNINGEN	<u>2.201</u>	<u>1.550</u>	<u>374</u>	<u>400</u>
26.04 ÅLANDS SJÖFARTSLÄROVERK	1.755	1.000	75	75
26.04.70 Anskaffning av inventarier	1.755 (155)	1.000 (2.600)	75	75
27 NÄRINGSÄVDELNINGEN	<u>2.773</u>	<u>2.292</u>	<u>1.783</u>	<u>1.653</u>
27.11 FÖRSÖKSVERKSAMHETEN	1.030	72	80	40
27.11.75 Byggande av försöksväxthus	600	-	(600)	-
27.12 SKOLLÄGENHETEN JOMALA GÅRD	390	840	240	40
27.12.76 Grundreparation av gamla ladugården	-	-	200	(200)
28 TRAFIKÄVDELNINGEN	<u>12.776</u>	<u>9.473</u>	<u>9.973</u>	<u>8.823</u>
28.02 VÄGAR	8.265	9.015	8.615	7.765
28.02.74 Uppförande av servicebyggnader	150	200	- (500)	- (1.500)
28.02.77 Vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten på fasta Åland	3.900 (3.700)	4.700 (3.700)	4.700 (3.700)	3.700 (3.700)
28.02.78 Vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten i skärgården	4.200 (3.900)	4.100 (3.900)	3.400 (3.800)	3.800 (3.800)
28.17 FLYGTRAFIK I SKÄRGÅRDEN	300	-	-	-
28.17.79 Flygfält	300 (200)	- (100)	- (-)	- (-)

Summa mk totalt

inkl. ls' förslag 20.592 15.234 13.809 12.550

Komplettering till

Tabell 4 och 5.

II

Projekt	1978	1979	1980	1981	Anm.
Tabell 4.					
28.02.77 Vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten på fasta Åland (1.000 mk)					Se motiveringen
Gottby vägsäl jämte väg till Jomala kyrka					
Vägen () Godby-Mariehamn	200	1.000	1.000	1.000	
	(-)	(-)	(-)	(1.000)	
Summa mk inkl. ls' förslag	3.900	4.700	4.700	3.700	
Tabell 5.					
28.02.78 Vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten i skärgården (1.000 mk)					
2. Färjfasten:					
Färjfaste - Vargskär	200	400	-	-	
	(-)	(200)	(400)		
Ombyggnad av färjfastena i Torsholma och Enklinge	100	-	-	-	
	(-)				
Summa mk inkl. ls' förslag	4.200	4.100	3.400	3.800	

- 939
- 25.10 ÅLANDS CENTRALSJUKHUS. Beloppet för anskaffning av inventarier bör även i fortsättningen vara beroende av motiveringarna för envar nyanskaffning. Beträffande huvudparten av de i landskapsstyrelsens motivering nämnda grundanskaffningarna har beslut redan fattats. Förslaget om utbyggnad av intensivvården berör beredskapsgraden vid sjukhuset och fordrar ytterligare bearbetning. Frågeställningen borde i detta avseende klarläggas i samband med utredningen om sjukvården i landskapet och målsättning för sjukhusets utbyggnad.
- 26.04 ÅLANDS SJÖFARTSLÄROVERK. Den planerade anskaffningen av radarsimulator borde ske snarast möjligt och ett delanslag om 1,6 milj. mark föreslås 1978.
- 27.05 SYSSELSÄTTNINGENS FRÄMJANDE
Anslagen förefaller i dagens läge låga. Utskottet har inte föreslagit förhöjning men konstaterar att anslagen måste anpassas med hänsyn till sysselsättningen.
- 27.11 FÖRSÖKSVERKSAMHETEN. Enligt ett redan 1975 fattat principbeslut har landskapsstyrelsen avsett att försöksväxthuset skall lokaliseras till Brändö. Utskottet anser placeringen lämplig bl.a. för att försöken på ett avgörande sätt skall medverka till vidmakthållande och utvecklande av den i skärgården etablerade växthusodlingen. Utskottet föreslår att anslag observeras redan år 1978.
- 27.12 SKOLLÄGENHETEN JOMALAGÅRD
Reparationen av gamla ladugården är nödvändig och föreslås ske år 1980.
- 28.02 VÄGAR
Anslagen för servicebyggnader åren 1980-81 har slopats då sysselsättningsanslag frigjorts för byggandet under 1977-78.
- Vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten på fasta Åland. (Se tabell 4).
För Godbyvägen har anslag införts åren 1978-80 vilket möjliggör att vägen inklusive de därtill anslutna avsnitten, utfarten från Mariehamn samt vägen genom Godby och Färjsundsbron, kan utföras i en följd med fortsättning efter planperiodens utgång. Rubriken för Gottby vägskäl har kompletterats för de enligt

93h
Vägbyggnads- och väg-
förbättringsarbeten i
skärgården.

Budgetmotiveringen 1977 förutsatta förbättringarna på vägen Gottby-Jomala kyrka, för vilket ändamål anslag bör kunna påräknas 1979-81 ur medlen för förbättring och ombyggnad av mindre landsvägar. Av vägen Brändö-Torsholma beräknas vägavsnittet Brändö-Baggholma by vara utbyggt för trafik år 1978. Samtidigt borde enligt utskottets uppfattning övervägas möjligheterna att påskynda arbetena med fortsättningen så att vägen i sin helhet skulle kunna utnyttjas och satsningarna ge ekonomiskt utbyte före utgången av år 1980 och för intern trafik till vissa delar användas även därefter.

Färjfasten. (Se tabell 5).

Färjfastet i Vargskär har tidigare lagts med början år 1978 för att om möjligt färdigställas till sommaren 1979 under särskilt påpekande, att färjfastet snabbt kan ge de trafikförbindelser som betonas i landskapsstyrelsens motivering. För övrigt anser utskottet att möjligheterna till en nord-sydgående trafik i skärgården bör beaktas och planeras senast för nästa femårsperiod. För färjfastena i Torsholma och Enklinge har ytterligare anslag observerats 1978.

28.17 FLYGTRAFIK I SKÄRGÅRDEN.

För att snabbt få det redan påbörjade flygfältet i Kumlinge färdigställt har anslaget år 1979 om 100.000 mark flyttats till 1978.

Komplettering till

Tabell 6. Lån och övriga finansinvesteringar.

Huvudtitel, kapitel, moment	1978	1979	1980	1981	Anm.
23 KANSLIAVDELNINGEN	9.300	9.300	9.300	9.300	
23.21 FRÄMJANDE AV BOSTADSPRODUKTIONEN	9.300	9.300	9.300	9.300	
23.21.83 Bostadslån	9.300 (9.100)	9.300 (8.800)	9.300 (8.800)	9.300 (8.800)	
27. NÄRINGSÄVDELNINGEN	11.615	11.635	11.635	11.735	
27.10 FRÄMJANDE AV LANTBRUKET SAMT JORDDISPOSITIONSVERKSAMHET	4.780	4.780	4.780	4.780	Se motiveringen
27.10.85 Jorddispositions lån	3.500	4.000	4.000	4.000	
27.20 FRÄMJANDE AV FISKERINÄRINGEN	400	400	400	400	
27.20.83 Lån för främjande av fiskhushållningen	400 (-)	400 (-)	400 (-)	400 (-)	se motiveringen
27.30 MILJÖVÅRDEN	300	300	300	300	
27.30.88 Inköp av områden för naturskyddsändamål	300	300	300	300	
Summa mk inkl. ls förslag	21.965	21.990	21.995	22.095	

93g
23.21 FRÄMJANDE AV BOSTADS-
PRODUKTIONEN

Utskottet har för planeringsperioden justerat beloppet av bostadslån till samma nivå som för 1977.

27.10 JORDDISPOSITIONSLÅN

Enligt förhandsuppgifter från utredningen om generationsväxlingsfrågor inom åländskt jordbruk beräknas kapitalbehovet under den närmaste tioårsperioden uppgå till i runt tal 10,5 milj. mark årligen. Behovet borde till huvuddelen täckas av jordbrukets grundkrediter och jorddispositions lån. Uppgifterna förelåg icke vid uppgörande av långtidsöversikten och utskottet har heller inte i detta skede ökat anslagen under de kommande åren men förutsätter att kapitalfrågan i huvudsak måste lösas genom lån ur landskapsmedel.

27.20 FRÄMJANDE AV FISKERI-
NÄRINGEN

Med hänvisning till utskottets uttalande i sitt betänkande nr 1/1976-77 har införts lån för främjande av fiskhushållningen.

27.30 MILJÖVÅRDEN

Utskottet har uppfattat anslaget för inköp av områden för naturskyddsändamål som minimibelopp av vad landskapet årligen kan reservera för ändamålet. Utskottet anser också att en närmare precisering av användningen och någon form av målsättning vid anskaffningarna är påkallad.